

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
„ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ”**

Кафедра історії та права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В.о. першого проректора

Леонід БАЧУРІН

» _____ 2022 р

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК2 «Філософія та етика наукового дослідження»

Рівень освіти:	<u>третій (освітньо-науковий)</u>
Спеціальність:	<u>122 Комп'ютерні науки</u>
Освітня програма:	<u>Комп'ютерні науки</u>
Мова навчання:	<u>українська</u>

Робоча програма навчальної дисципліни «Філософія, методологія та етика наукового дослідження» для аспірантів за спеціальністю 122 Комп'ютерні науки.

„01” вересня 2022 року. – 9 с.

Розробник: Дяченко Н.І., доцент, к.і.н., доцент кафедри історії та права

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри історії та права
Протокол № 1 від „01” вересня 2022 року.

В.о. завідувача кафедри історії та права
„01” вересня 2022 р.

В.М.Грудницький

Схвалено науково-методичною комісією
з галузі знань 12 « Інформаційні технології »
Протокол № 5 від. “ 02 ” вересня 2022 р.

Голова

(підпис)

(Башков Є.О.)

(прізвище та ініціали)

1. Загальна інформація

Форма навчання	Денна	Заочна
Статус	Обов'язкова	Обов'язкова
Обсяг в кредитах ЄКТС	6	6
Обсяг в годинах за навчальним планом, разом: в тому числі:	180	180
лекції:	32	6
практичні заняття:	16	4
лабораторні заняття:	-	-
семінари:	-	-
самостійна робота:	132	170
Форма підсумкового контролю	Екзамен	
Дисципліну викладають	к.і.н., доц., доц. кафедри історії та права Дяченко Наталія Іванівна: https://wiki.donntu.edu.ua/view/Дяченко Наталія Іванівна nataliia.diachenko@donntu.edu.ua	

Передумови для вивчення дисципліни: «Філософія», «Логіка», «Іноземна мова для наукового та ділового спілкування».

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою дисципліни є ознайомлення аспірантів з: історико-філософською спадщиною та місцем науки та наукового пізнання у ній; основними проблемами метафізики, гносеології та феноменології; особливостями процесу теоретичного осмислення світу; методологічними концепціями й теоріями, що мали найбільший вплив на формування образу філософії у свідомості сучасного суспільства; основними науково-філософськими проблемами сучасної філософії, етичними вимогами щодо розвитку сучасної науки тощо.

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми аспіранти після засвоєння навчальної дисципліни мають продемонструвати наступні результати навчання:

Компетентності: вивчення дисципліни забезпечує отримання таких загальних компетентностей:

ЗК 01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації.

ЗК 04. Здатність розв'язувати комплексні проблеми на основі системного аналізу та загальнокультурного кругозору із дотриманням академічної доброчесності.

Вивчення дисципліни забезпечує такі фахові компетентності:

ФК 01. Здатність виконувати оригінальні дослідження та досягати наукових результатів.

ФК 02. Здатність застосовувати сучасні методології.

ФК 03. Здатність виявляти, ставити та вирішувати дослідницько науково-практичні задачі.

ФК 04. Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати наукові проекти.

ФК 05. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті.

Програмні результати навчання, які отримує аспірант при вивченні дисципліни:

ПРН 01. Мати передові концептуальні та методологічні знання, дослідницькі навички, достатні для проведення наукових досліджень.

ПРН 03. Формулювати і перевіряти гіпотези, використовувати висновки теоретичного аналізу.

ПРН 05. Планувати і виконувати експериментальні або теоретичні дослідження з використанням сучасних інструментів у контексті досліджуваної проблеми.

ПРН 08. Визначати актуальні та практичні проблеми у сфері комп'ютерних наук, володіти принципами та методами комп'ютерних наук з дотриманням норм академічних, екологічних та правових актів.

ПРН 09. Вивчати, узагальнювати та впроваджувати в навчальний процес інновації комп'ютерної науки.

ПРН 11. Організовувати та здійснювати освітній процес у сфері комп'ютерних наук, його наукове, навчально-методичне та нормативне забезпечення.

3. Очікувані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми здобувачі після засвоєння навчальної дисципліни мають продемонструвати такі результати навчання:

Знання:

- Основ філософії та наукового пізнання, розвиток потреби оволодіння філософською культурою як необхідною складовою власної професійної культури.

- Сутності основних категорій наукового пізнання.

- Поглядів основних світових та вітчизняних філософів.

- Тенденцій розвитку філософських систем, сучасного соціального та наукового процесу.

Уміння:

- Самостійно аналізувати філософську наукову літературу та застосовувати категоріально-понятійний апарат філософії як методологічну основу для власного дослідження.

- Відрізняти прояви буденного, релігійного та наукового світоглядів та відповідно оцінювати їх.

- Розвивати свій кругозір та виробляти в собі елементи філософського світогляду.

- Осмислювати соціальні явища й процеси, орієнтуватися в них.

- Здійснювати пошук інформації через бібліотечні фонди, комп'ютерні системи інформаційного забезпечення, періодичну пресу.

- Використовувати набуті знання для аналізу глибинних змін, що відбуваються у всіх сферах суспільного життя під впливом науки, техніки для соціальної і гуманітарної оцінки науково-технічної діяльності та її наслідків з позитивного, такі негативного аспектів (соціальних, екологічних та інших).

- Використовуючи філософський і, зокрема, етичний потенціал курсу «Філософія та наукове пізнання», щоби навчити долати крайнощі ідеології сцієнтизму і технократизму на шляху більш конструктивного підходу, що

дозволяє позитивно осмислювати і вирішувати проблеми, породжувані наукою і технікою з позицій раціоналістичних і гуманістичних.

4. Засоби діагностики результатів навчання

На підставі поточного контролю та підсумкового оцінювання визначається успішність навчання студента з навчальної дисципліни, де застосовуються:

Методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, усні тематичні заліки.

Методи письмового контролю: контрольні письмові роботи, письмові тематичні заліки, письмові іспити.

Методи самоконтролю: самостійний пошук помилок, уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз тощо.

Під час семестрового контролю враховуються результати здачі всіх видів навчальної роботи згідно зі структурою залікових кредитів.

Тестовий контроль за теоретичними та практичними здобутками.

Підсумковий контроль – іспит.

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Підсумковий контроль проводиться у формі іспиту в обсязі навчального матеріалу і в терміни, встановлені навчальним планом. Максимальний бал, що може отримати студент за результатами поточного контролю дорівнює 40 балів. За наявності помилок або при несвоєчасному виконанні оцінка знижується до 60% від максимальної. Під час семестрового контролю враховуються результати здачі усіх видів робіт відповідно до розподілу балів, які отримують студенти:

Поточний контроль, денна форма навчання								Поточний контроль	Іспит	Максимальний бал
ПР 1	ПР 2	ПР3	ПР4	ПР5	ПР6	ПР7	ПР8			
5	5	5	5	5	5	5	5	40	60	100
3	3	3	3	3	3	3	3	24		84

Примітки: 1) Пр1, Пр2 і т.д практичні заняття;
2) У чисельнику максимальний бал – при своєчасному та правильному виконанні, у знаменнику – мінімальний (при правильному, але несвоєчасному виконанні)

Поточний контроль, заочна форма навчання		Поточний контроль	Іспит	Максимальний бал
ПР1	ПР2			
20	20	40	60	100
12	12	24		84

Оцінювання знань аспірантів для іспиту здійснюється за 100-бальною шкалою. Критерії оцінювання знань та відповідність до національної шкали наведено нижче:

Шкала оцінювання: ВНЗ, національна

За 100-бальною шкалою	Для іспиту
90-100	Відмінно
74-89	Добре
60-73	Задовільно
0-59	Незадовільно

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Основні теми дисципліни

Тема 1. Філософія науки в системі філософського знання.

Тема 2. Виникнення та закономірності науки. Структура наукового знання. Критерії науковості.

Тема 3. Наука як соціокультурний феномен і відповідь на потреби суспільства.

Тема 4. Класична і неklasична наука. Багатоманітність наукового та поза наукового знання.

Тема 5. Виникнення, основні етапи та школи філософії науки.

Тема 6. Особливості наукового пізнання. Рівні, форми, види, стилі мислення.

Тема 7. Теоретичні і методологічні принципи науки. Структура емпіричного і теоретичного знання.

Тема 8. Структура і функції наукової теорії. Умови матеріалізації теорії.

Тема 9. Філософські основи наукової картини світу.

Тема 10. Механістична картина світу та її наслідки.

Тема 11. Багатомірність форм раціональності. Детермінанти розвитку наукової раціональності.

Тема 12. Методологія наукового пізнання. Метод, методологія, методика.

Тема 13. Класифікація методів. Загальнонаукові методи дослідження.

Тема 14. Основні методологічні програми сучасності: індуктивізм, конвенціоналізм, фальсифікаціонізм, історизм.

Тема 15. Етика науки. Філософський портрет науковця.

Тема 16. Професійна і соціальна відповідальність вченого.

6.2. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1	Виникнення і розвиток філософії науки. Основні етапи розвитку науки.	2	1
2	Наука як соціокультурний феномен. Наукове знання, його особливості, структура і критерії.	2	
3	Структура наукового пізнання. Структура, функції наукової теорії.	2	
4	Методологія наукового пізнання. Основні методологічні програми сучасності.	2	1
5	Проблема наукової раціональності. Історичні типи раціональності.	2	
6	Технологія наукового дослідження. Поняття і види наукових продуктів.	2	1
7	Підготовка наукових продуктів: основні етапи. Стиль і мова наукового дослідження.	2	
8	Проблеми етики науки. Об'єктивні підстави відповідальності науки і науковців перед суспільством	2	1
Усього годин:		16	4

6.3. Теми лабораторних занять

не передбачено програмою

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1	Тема 1. Філософія науки в системі філософського знання.	8	10
2	Тема 2. Виникнення та закономірності науки. Структура наукового знання. Критерії науковості.	8	10
3	Тема 3. Наука як соціокультурний феномен і відповідь на потреби суспільства.	8	10
4	Тема 4. Класична і неklasична наука. Багатоманітність наукового та поза наукового знання.	8	12
5	Тема 5. Виникнення, основні етапи та школи філософії науки.	8	10
6	Тема 6. Особливості наукового пізнання. Рівні, форми, види, стилі мислення.	9	12
7	Тема 7. Теоретичні і методологічні принципи науки. Структура емпіричного і теоретичного знання.	8	10
8	Тема 8. Структура і функції наукової теорії. Умови матеріалізації теорії.	9	12
9	Тема 9. Філософські основи наукової картини світу.	8	10
10	Тема 10. Механістична картина світу та її наслідки.	8	10
11	Тема 11. Багатомірність форм раціональності. Детермінанти розвитку наукової раціональності.	9	12
12	Тема 12. Методологія наукового пізнання. Метод, методологія, методика	8	10
13	Тема 13. Класифікація методів. Загальнонаукові методи дослідження.	8	10
14	Тема 14. Основні методологічні програми сучасності: індуктивізм, конвенціоналізм, фальсифікаціонізм, історизм.	9	12
15	Тема 15. Етика науки. Філософський портрет науковця.	8	10
16	Тема 16. Професійна і соціальна відповідальність вченого.	8	10
Усього годин		132	170

6.5. Індивідуальні та/або групові завдання не передбачено планом

7. Література

7.1. Основна

1. Добронравова І.С. Філософія науки: Підручник/ Добронравова І.С., Сидоренко В.Л., та інші. За ред. І.С.Добронравової. – К.: ВПЦ „Київський університет”, 2018. – 255с.
2. Кримський С.Б. Філософія – авантюра духу чи літургія смислу?/ С.Б.Кримський. – Вид. дім „Київський університет”, 2010. – 326с.
3. Мельник В.П. Філософія. Наука. Техніка: Методолого-світоглядний аналіз [Текст]/ В.П.Мельник. – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2010. – 396с.
4. Петрушенко В.Л. Філософія і методологія науки: Навчальний посібник/ В.Л.Петрушенко. – Львів: Вид-во „Львівська політехніка”, 2016. – 496с.
5. Ратніков В.С., Макаров З.Ю. Історія та філософія науки: Хрестоматія. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Вінниця: Нова книга, 2009. – 196с.
6. Рьод Вольфганг. Шлях філософії: ХІХ–ХХ століття/ Пер. з нім. М.Д.Кулгаєвої, В.І.Кебуладзе, В.Терлецького. – К.: Слово, 2010. – 296с.
7. Семенюк Е. Філософія сучасної науки і техніки: підручник/ Едуард Семенюк, Володимир Мельник. – Вид. третє, випр. та допов. – Львів: ЛНУ ім. І.Франка, 2017. – 364с.
8. Фльорко Л.Я. Філософсько-психологічний вимір відношення „людина – природа”: Навчальний посібник/ Л.Я.Фльорко, М.А. Скринник, Е.П.Семенюк. – Львів: Ліга-Прес, 2015. – 296с.

7.2. Допоміжна

1. Бралатан В.П. Професійна етика. / В.П. Бралатан. – К.: ЦУЛ, 2011. -252с.
2. Данильян О.Г. Методологія наукових досліджень: підручник./ О.Г.Данильян, О.П. Дзьобань. – Харків : Право, 2019. – 368 с.
- 3.Добронравова І.С. Синергетика як нове світобачення (Електронний ресурс) / І.С.Добронравова. – Режим доступу: <http://www.philsci.univ.kiev.ua>
4. Європейський словник філософії. – К.: Дух і літера, 2010. – 576с.
- 5.Інформаційний вплив: теорія і практика прогнозування: монографія./ За ред. П.Д.Фролова. – К.: Міленіум, 2011. – 304 с.
- 6.Кузь О.М. Філософія науки: навчальний посібник/ О.М.Кузь, В.Ф.Чешко. – Харків: ХНЕУ ім. С.Кузнеця, 2017. – 172с.
- 7.Методологія наукових досліджень у галузі. Практикум./ Укладачі Н.І.Бурау, В.С. Антонюк. – К.: КПІ ім. Ігоря Сикорського, 2021. -58 с.
- 8.Мешков В.М. Філософія науки і техніки: конспект лекцій / В.М.Мешков. – Полтава: ПолНТУ, 2012. – 106с.
- 9.Палеха Ю.І. Основи науково-дослідної роботи: навчальний посібник/ Ю.І.Палеха, Н.О.Леміш. – К.: Ліра, 2013. – 336с.
- 10.Петрушенко В.М. Філософія (вступ до курсу, історія світової та української філософії): навчальний посібник. – Львів: Львівська політехніка, 2014. – 596 с.

11. Ратніков В.С. Основи філософії науки і філософії техніки/ В.С.Ратніков. – Вінниця: ВНТУ, 2012. – 230с.
12. Тарелкін Ю.П. Методологія наукових досліджень: навчальний посібник/ Ю.П.Тарелкін, В.О.Цикін. – Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2010. – 196 с.
13. Філософія науки: курс лекцій/ О.П.Сидоренко. – Одеса: ОДАУ, 2019. - 156с.
14. Філософія науки і техніки: навчальний посібник./ Укладачі: В.Д.Піхорович, А.Ю.Самарський. – К.: КПП ім. Ігоря Сикорського, 2022.- 93с.
15. Філософія: підручник. /М.Фюрст, Ю.Тринкс. –Пер. з нім. В.Кебуладзе. – К.: Дух і літера, 2019. – 536 с.
16. Ханстантинов В.О. Філософія науки: курс лекцій. / В.О. Ханстантинов. – Миколаїв: МНАУ, 2017. – 188 с.
17. Холод О.М. Комунікаційні технології: підручник/ О.М.Холод. – К.: ЦУЛ, 2013. – 212 с.

7.3. Інформаційні ресурси

1. [www:// info-library.com.ua](http://info-library.com.ua).
2. [http: //platonanel.org.ua](http://platonanel.org.ua).
3. [http:// www.gumer.info](http://www.gumer.info).